

Dansk resumé

I denne Ph.d. afhandling undersøges begrebet urbant interventionsrum¹ i forhold til polariseret territorial udvikling i Danmark. Projektets omdrejningspunkt er en designbaseret undersøgelse som afprøver en stedsbaseret tilgang i to studieområder i hhv. Øst- og Nordjylland. Samtidig med – og direkte relateret til den designbaserede undersøgelse – undersøges teoretiske og metodiske forudsætninger for nutidig urban designpraksis.

Fænomenet polarisering er et oplagt udgangspunkt for at identificere udfordringer og potentialer af nutidig urban design. Polariseret territorial udvikling afspejler en radikal urbaniseringsproces som udfordrer interventionsrummet og fremgangsmåden for urban design. Nøgleord er regionalisering, opløsning af by/land dikotomien, og regional, national og transnational netværksdannelse. Samtidig markerer den aktuelle diskurs om polarisering et skifte fra et ideal af territorial lighed til et ideal af balanceret territorial udvikling i Danmark. Dette skifte opstod tilbage til 1980'erne, men det har fået ny aktualitet i lyset af øget territorial ulighed. Aktuel dansk planpolitik udpeger de to storbyregioner omkring København og i Østjylland som nationale økonomiske vækstmotorer. På samme tid fordres det at udvikle forskellige lokale kvaliteter. Kort sagt peger aktuel dansk planpolitik på en strategisk stedsbaseret tilgang til den fysiske planlægning. I denne kontekst kunne designbaserede fremgangsmåder komme til at spille en vigtig rolle. Mit argument er, at design kan generere situationelt og handlingsorienteret viden. Dette kræver imidlertid at vi opgiver ideale modeller for by og land. I stedet for skal by- og landskabsarkitekter arbejde eksplorativt og udvikle hvert givent sted som et dynamisk netværk af fysiske, sociale og kulturelle relationer.

Dette forskningsprojekt fremstiller urban design som en praksis af kontinuerlig transformation, der fordrer og genererer transdisciplinært viden. I denne sammenhæng fremhæves stedsundersøgelsen som nøgle

¹ Det engelske ord *site* har flere betydninger og kan derfor ikke oversættes entydigt til dansk. *Site* refererer både til det konkrete geografiske område, hvor en designintervention finder sted og til det mere abstrakte interventionsrum som designeren konstruerer i forhold til et projekt. Jeg har derfor valgt at bruge både sted og interventionsrum i den danske oversættelse.

til udviklingen af urbane designstrategier. Yderligere understreges formidlingsevnen og tilslutningsdygtigheden af fremgangsmåder indenfor urban design både i forhold til en akademisk forskningskontekst og i forhold til byudviklingspraksis. Med udgangspunkt i aktør-netværkteorien (ANT) skitseres hvordan designerens viden om steder som interventionsrum og selve konstruktionen af denne viden kan forstås og artikuleres yderligere med henblik på et transdisciplinært arbejdsfelt.

I sin helhed peger dette projekt på det jeg vil kalde en »sammenfletningens urbanisme«. En sådan urbanisme samler byen kontinuerligt på ny. En by som ved nærmere betragtning udgøres af skiftende forbindelser mellem mangfoldige heterogene aktører – mennesker, ting, ideer, osv. Kort sagt, et mulighedernes rum hvis udvikling hverken til fulde kan forudberegnes eller kontrolleres igennem design. I denne kontekst er urban design fundamentalt nykonciperet som en relationel praksis der medierer fortløbende transformationsprocesser.

Urban design arbejder således med sammenfletningen af eksisterende fysiske forhold, diskursive og rumlige praksisser. Til dette formål må urban design bestandig væve frem og tilbage imellem iagttagelse og design, aflæsning og skrivning af urbane steder og situationer. Dette betyder, at urban design samtidig er en praksisform og en form for videnproduktion. Dertil kommer, at urban design er et transdisciplinært felt som forbinder mange praksis- og vidensformer frem for at være et autonomt arbejdsfelt. Endelig frembringer en sammenfletningens urbanisme designinterventioner som betoner performativitet og muligheder for at indgå nye forbindelser.

En sammenfletningens urbanisme foreslår nye perspektiver på polariseret territorial udvikling i Danmark. Med udgangspunkt i et dynamisk, relationelt bybegreb kan vi betragte Øst- og Nordjylland som forskellige regionale situationer i en potentielt ubegrænset netværksby, eller rettere sagt, et netværksbaseret urbant landskab. Samtidig kommer forbedringen af aktive stedsrelationer i fokus. Dette åbner blandt andet op for nye perspektiver for at arbejde på tværs af by- og land zoner uden nødvendigvis at opgive forskellig planlovgivning.

Med udgangspunkt i et dynamisk relationelt bybegreb opgives ikke blot by/land dikotomien. En sammenfletningens urbanisme tilside-sætter en hel række dikotomier såsom lokal/global, subjektiv/objektiv, kultur/natur som værende irrelevant i forhold til opgaven. I et relationelt perspektiv fremstår ethvert sted som en indramning og en opsummering af mangfoldige stedsrelationer som definerer interaktionsrum af forskellig udstrækning. På denne måde bliver det muligt at studere og udvikle et givent sted på tværs af forskellige skalaer. Dette forekom-

mer særlig relevant i betragtning af at polariseret territorial udvikling ikke er et fænomen som kan lokaliseres på en bestemt skala. I ekstensive netværksbaserede urbane landskaber kan centralitet og periferitet ikke begribes ved hjælp af hierarkiske urbane systemer som baserer sig på en stabil opfattelse af den urbane geografi.

En sammenfletningens urbanisme fokuserer på lokale muligheder og problemer i et relationelt perspektiv. Som sådan tilbyder det en fremgangsmåde for at gribe og udfolde æstetiske kvaliteter og for løbende at forbedre samspillet i dynamiske urbane situationer. Designerens relationelle konstruktion af urbane interventionsrum afstedkommer situationelt, handlingsorienteret viden som kan igangsætte eller bidrage til kritisk debat mellem planlæggere, eksperter og borgere og således kvalificere en lokal handle måde.